

מהי בנייה ירוקה אמיתית

באורח אופייני למתרחש בישראל, התערוכה "מחשבות ירוקות" מתמקדת בפרויקטים יחידים ונמנעת מעיסוק בעיקר - תכנון עירוני, ציפוף, בנייה למגורים, תחבורה וההשלכות החברתיות של תכנון

אסתר זנדברג |

19:29 12.04.2014

יותר מ-30 מתכננים, אדריכלים, אדריכלי נוף ויועצים התייצבו מול מצלמת וידיאו ודיברו על **אדריכלות ירוקה**. זה צו השעה כיום, בלי מרכאות. הראיונות הוסרטו על רקע פרויקטים שתיכננו המשתתפים, המסבירים את האופן שבו נשזרו שיקולים ירוקים בתהליכי התכנון. במידה רבה אלה גם ניסיונות להגדיר ולהדגים מהי בכלל אדריכלות ובנייה ירוקה ובת קיימא, על פי השקפת עולמם. הראיונות המאלפים, שערכו היידי ארד, רומן בוצאצקי ואפרת גורן מור, תומצתו לסרטונים קצרים והם מוצגים בתערוכה "מחשבות ירוקות: חשיבה, בנייה ושיח באדריכלות בת קיימא בישראל" שנפתחה השבוע בגלריה בבית האדריכל ביפו.

התערוכה שמה לה למטרה לתעד את השיח והעשייה האדריכלית הירוקים בישראל בנקודת הזמן הנוכחית. הפרויקטים שנבחרו לייצג את תמונת המצב הם ברובם מבני ציבור וחינוך ושטחי נוף פתוחים. מרביתם הוקמו בעשור האחרון וחלקם בעשורים קודמים כשהמונח אדריכלות ירוקה עדיין לא היה קיים. גם כיום המושגים בנייה ירוקה, אדריכלות בת קיימא, מקומיות ואקולוגיה אינם מוחלטים אלא "תוצר של שיח פרשני", כדברי אוצרי תערוכה. התוצאה המצטיירת מהראיונות מעוררת שאלות יותר מאשר היא עונה עליהן.

צילום: קנפו-כלימור

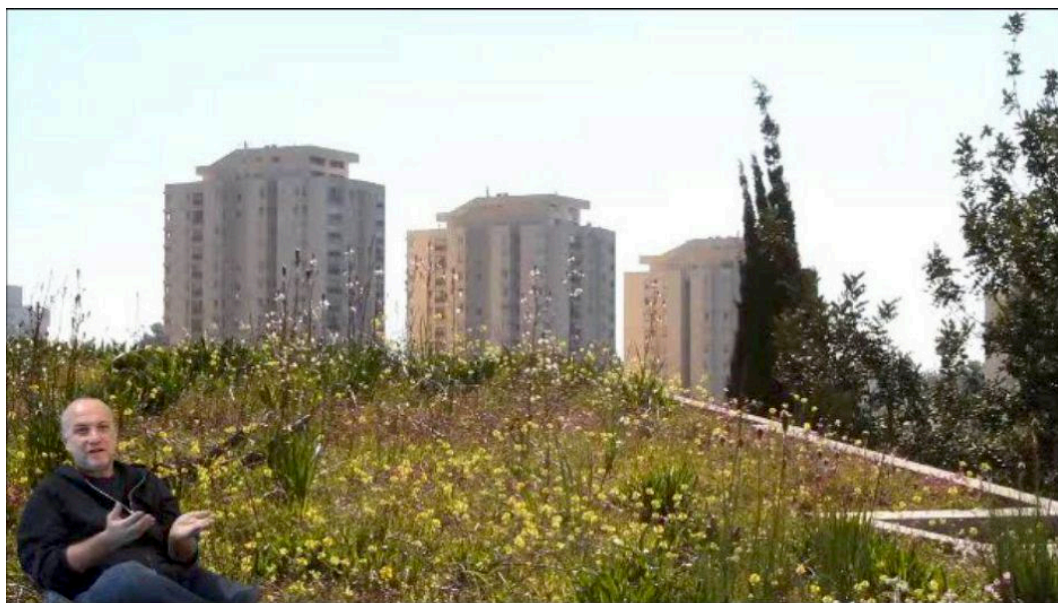
מתוך סרטון המוצג בתערוכה, זד קנפו והביתן הישראלי המתוכנן באקספו 2015

עוד כתבות בנושא

- כשבית ספר ללימודי סביבה חי בבועה שחורה 19.02.2014
- מי באמת מחויב לבנייה ירוקה 05.12.2013
- מי באמת מחויב לבנייה ירוקה 05.12.2013

התערוכה מתקיימת על רקע דיון ער בשנים האחרונות על בנייה ירוקה בזירה האדריכלית, התכנונית, באקדמיה ובקרב מקבלי החלטות בזירה הפוליטית. בפועל, התכנון והבנייה בישראל הם הרבה יותר "שחורים" מאשר ירוקים: בתכנון הרסני לסביבה, בשימוש בזבזני בקרקע ובמטראז', בהקמת יישובים חדשים (והתנחלויות), בפירוור מואץ גם בתוך הערים, בפיגור כרוני בפיתוח תחבורה ציבורית והרשימה עוד ארוכה ומוכרת. הדיון הירוק, ובכלל זה גם כפי שהוא מוצג בראיונות המוסרטים לתערוכה, נוטה להתמקד יותר בפרויקט הירוק היחיד ונדמה שהוא מחמיץ את העיקר.

הבחירה להתמקד במבני ציבור ובפרויקטים סביבתיים ייחודיים ונדירים בסוגם (ברכת החורף, שתיכנן ליאב שלם בבית הספר הכפר הירוק, או התחנה לחקר ציפורי ירושלים של וינטטין-ועדיה, הם דוגמאות מייצגות ומלבבות) היא כשלעצמה נקיטת עמדה. התחושה היא שזו בחירה קלה, מתחת לפנס, והתחמקות מדיון בסוגיות מרכזיות בתכנון בר קיימא, כמו תכנון עירוני, ציפוף, בנייה למגורים, תחבורה וההשלכות החברתיות של תכנון. ללא התייחסות לסוגיות הללו השיח הפרשני הירוק נשאר סגור בתוך עצמו, ותוצריו, המוצלחים יותר או פחות, הם כמעט אנקדוטות.

צילום: אמיר בלבן

שי וינטטין והתחנה לחקר ציפורי ירושלים

הבנייה בקמפוס האוניברסיטאי בשדה בוקר יכולה להיות משל לרוח הדברים. שגרירה בתערוכה הם בית הבוץ של אריה רחמימוב משנות ה-70 ובניין מדעי הביולוגיה של רמי גיל מהשנים האחרונות. המבנים נחשבים משיאי הבנייה הירוקה בארץ. אבל ההישגים הללו מתגמדים מול תנופת הבנייה והפירוור המתמשך בקמפוס ולנוכח העובדה שהמפעל החלוצי הזה נהפך זה כבר לבועה מעמדית מיוחסת על רקע ערי הפיתוח בסביבתו. אין ספק שלא לכך מכוון המונח שקוראים לו "ירוק". היה ראוי שבמקום ללבן לבני בוץ תשתקע שדה בוקר במצפה רמון או בירוחם, ומשם תממש מחשבות ירוקות.

הביתן הישראלי באקספו 2015 במילנו שתיכנן משרד קנפו-קלימור הוא דוגמה אחרת. הביתן הוא למעשה קיר ירוק נטוי ועליו שדה חיטה מוקטן, ומטרתו להציג לעולם את מדינת ישראל הן כמעצמת היי-טק חקלאית והן כחברה "הרבה יותר סובלנית ממה שאנחנו נראים על מסכי החדשות". הרעיון הוא שהשדה יצמח, יבשיל, ייקצר וייאכל בזמן האקספו, שנושאו השנה הוא "להאכיל את העולם". המציאות היא שישראל תמשיך באותו זמן על פי כל הסימנים והסממנים להתנהל באופן חסר סובלנות, ולא רק מעל מסכי החדשות, להתנכל לסביבה ולהגדיל פערים בין מי שאין לו מה לאכול לבין מי שיש לו יותר מדי. מה גם שתערוכות עולמיות כשלעצמן הן בזבוז לשמו של משאבים שהיו יכולים להאכיל אוכלוסיות שלמות בעולם, ובלתי ירוקות בעליל.

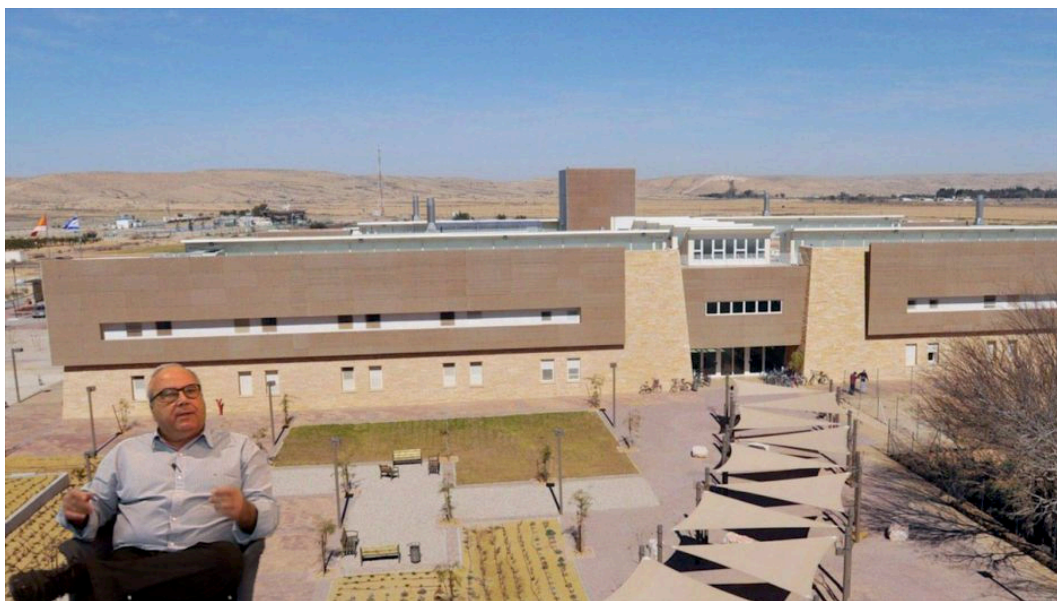

צילום: אמיר בלבן

ליאב שלם בבריכת החורף שתיכנן בפארק טבע קהילתי בכפר הירוק

"אדריכלות היא ירוקה במהותה. אדריכלות שאינה ירוקה אינה אדריכלות" - זו הפרשנות שמציע למושג האדריכל דניאל מינץ, מתכנן שותף של בית הספר להוראת השואה ביד ושם בירושלים. זוהי אולי פרשנות יפה - לאדריכלות שנשארת על הנייר שסובל הכל. ברגע שהיא יוצאת מהכוח לפועל היא עוברת לצד ה"שחור" של המתרס. בנייה ירוקה היא לפיכך הימנעות מכל בנייה שאין בה צורך חיוני לאדם ולחברה. בנייה שאפשר לוותר עליה והיא בכל זאת נבנית לא יכולה להיות ירוקה. ולא יורחב כאן על הבניין החדש של מכון פורטר ללימודי הסביבה, בניין מיותר המוצג בתערוכה כמופת לבנייה אקו-היי-טקית או משהו כזה.

נושא שכלל לא נדון בראיונות המוקרנים הוא תקנים לבנייה ירוקה. לאור המרוץ של מתכננים ויזמים אחרי גושפנקה רשמית להיותם ירוקים, ובעיקר אחרי תווי תקן בינלאומיים יוקרתית כגון LEED האמריקאי, נדמה שיש מקום להקדיש גם לתחום הזה מחשבות ירוקות ושיח פרשני. מהתעניינות חובבנית ובלתי שיטתית עולה שתקנים לבנייה ירוקה מתיחסים גם הם בעיקרם לבניין היחיד יותר מאשר למיקומו במערך תכנוני כולל. יזמים רבים רואים בתו תקן מעין מדליה או פרס, בגופים ירוקים רואים בהם תעודת הכשר, שאינה בהכרח ערובה שמקבליה יהיו באמת ירוקים - או במקרים אחרים, עלה תאנה.

צילום: רמי גיל

רמי גיל והקמפוס בשדה בוקר

התערוכה היא פרי שיתוף פעולה בין האוצר הראשי של הגלריה בבית האדריכל, האדריכל ערן טמיר טאויל, לבין האדריכלית ומעצבת הפנים היידי ארד, שאצרה את התערוכה יחד עם המעצבת ציפי יעקבץ הון והאדריכל ד"ר נועם אוסטרליץ. בנוסף לסרטוני הראיונות מוצג בה המיצג "GREEN WATCH" שביימה אפרת גורן מור, בפרפחה על המונח גרין ווש - התיירות, המיטיב להגדיר את מצבם של הדיון והעשייה בתחום עכשיו.

ארד מודעת למגבלות ולביקורת, אבל היא אופטימית. "אני מדברת על בנייה ירוקה כאחריות לסביבה ולסובב, כחינוך למיחזור ולצמצום, כהפעלת קהילה. אז נכון שזה לא מספק. התערוכה מציגה נקודת התחלה למחקר מעמיק יותר. יש תקווה ש'אדריכלות ירוקה' כמונח תיעלם לגמרי ותהיה פשוט 'אדריכלות טובה'".